

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

1-5 EKİM 2018 / ANKARA

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

IX. CİLT

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ

TÜRK TARİH KURUMU

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ
IX. CİLT

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ

ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
T Ü R K T A R İ H K U R U M U Y A Y I N L A R I
VIII. Dizi - Sayı: 35¹

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Ankara: 1-5 Eylül 2018

KONGREYE SUNULAN BİLDİRİLER

IX. CİLT

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ

Hazırlayanlar

Semiha NURDAN – Muhammed ÖZLER

ANKARA, 2022

Atatürk Kùltür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 28.01.2022 tarihli ve 834/20 sayılı kararı gereği e-kitap olarak yayımlanmıştır.

e-ISBN: 978-975-17-5111-9 (tk.)
978-975-17-5120-1 (9.c)

Baskı

Kuban Matbaacılık Yayıncılık
İvedik Organize San. Matbaacılar Sitesi
1514. Cadde No: 20 06190 İVOGSAN - ANKARA
Tel: 0 312 395 20 70 Faks: 0312 395 37 23
Sertifika No: 47331

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

Cumhurbaşkanı

Sayın RECEP TAYYİP ERDOĞAN'ın

Koruyucu Başkanlığında

Türk Tarih Kurumu tarafından düzenlenmiştir.

XVIII. TÜRK TARİH KONGRESİ

KOMİTE BAŞKANI

Refik TURAN

HAZIRLIK KOMİTESİ

Refik TURAN	Güray KIRPIK
Birsel KÜÇÜKSİPAHİOĞLU	Abdurrahman UZUNASLAN
M. Ali ÇAKMAK	Zeki ERASLAN
Nagehan ÜSTÜNDAĞ	Şengül DEMİREL
Birkan SOYKAN	Selin Adile EREN
Uğur Cenk Deniz İMAMOĞLU	Uğur ÖZÇELİK
Semiha NURDAN	

YAYIN KOMİTESİ

Birol ÇETİN	Hüseyin Murat YÜCEL
Ahmet KILINÇ	Semiha NURDAN
Muhammed ÖZLER	

TASHİH KOMİTESİ

Semiha NURDAN	Muhammed ÖZLER
Elif AYDINBAŞ	Mehmet Ali ÖZKAN
Gökhan KOÇ	Sevilay DEMİREZEN
Hande Yaren KARACABEY	Ceyda UÇAR
Sevcan TATAR	Kübra GÜNEY
Selma EFELER GÜMÜŞKAYA	Işıl Tuana AKGÜL
Şengül TOUMPAN	Abdülkadir BİNİCİ
Sadiye İLHAN	İzzettin KAYA
İbrahim ULUSAN	Kadir DEMİREL
Ahmet Emin VARILCI	Haşim KOÇ

İÇİNDEKİLER

BU CİLTTE BİLDİRİSİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ	XI
SUNUŞ	XIII

SEKSİYON XIX

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ

ADNAN MUHACİR: <i>II. Dünya Savaşı ve Sonrasında Türkiye'nin Oniki Ada Türkleri Politikası (1939-1947)</i>	1
ALİ ÇAKIRBAŞ: <i>Demokrat Parti'nin Milletvekili Seçimlerinde Kullandığı Propaganda Çalışmaları ve Propaganda Araçları</i>	21
ALİ ENGİN OBA: <i>Yeni Belgeler Işığında II. Dünya Savaşı'nda Türk Diplomasisi Birinci ve İkinci Kahire Konferansları Örnekleri</i>	47
ALİ HÜSEYİNOĞLU: <i>Ankara-Lefkoşe-Atina Ekseninde Türkiye'nin Kıbrıs Barış Harekâtı ve Batı Trakya Türkleri (1974-1981)</i>	61
ALMAZ İSMAYILOVA: <i>Mustafa Kemal Atatürk Sovyet ve Rus Oryantalistlerinin Eserlerinde</i>	81
AYSEL FEDAİ: <i>Cumhuriyet Dönemi'nde Yerel Basın Örneği: Demokrat Mardin Gazetesi</i>	91
BEHÇET KEMAL YEŞİLBURSA: <i>Proposals for a Settlement of the Cyprus Problem (1954-1974)</i>	107
CELALETTİN YAVUZ: <i>Türkiye-NATO İlişkileri: İttifaktan Ayrılma Zamanı Geldi mi?</i>	131
CİHAT TANIŞ: <i>1953 Yenice - Gönen Depremi ve Sosyo-Ekonomik Sonuçları</i>	159
DİLARA USLU: <i>Ahmet Ağaoğlu Yönetiminde Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umûmiyesi</i>	171
ENES DEMİR: <i>Türkiye'nin Irak'ın Kuzeyine Yönelik Askerî Harekât ve Stratejisinin Tarihsel Arka Planı</i>	181
EVREN KÜÇÜK: <i>Milletler Cemiyeti'nin Musul Raporunu Şekillendiren Haritalar</i>	217

FİRDES TEMİZGÜNEY: <i>Demokrat Parti Döneminin Önemli Muhalif Dergilerinden: Dün ve Bugün</i>	253
FUNDA SELÇUK ŞİRİN: <i>İngiliz Elçilik Raporlarına Göre Serbest Cumhuriyet Fırkasının Kuruluşu ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler</i>	275
GALİNA MIŞKİNİENE: <i>Litvanya Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti İlişkileri Üzerine: Litvanya Gazetelerindeki (1919-1940) ve Litvanya Tatarlarına Ait Basındaki Bilgilere Göre</i>	297
GÜLBEN MAT: <i>Cumhuriyet Döneminde Uygulanan Yol Vergisi: Manisa Örneği</i> ..	313
HACER GÖL: <i>Millî Mücadele Sonunda Hürriyet ve İtilaf Fırkasının Dağılması ve Liderlerinin Akabeti</i>	335
HAYDAR EFE: <i>Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) Parti Programlarında, Seçim Bildirgelerinde ve Söylemlerinde "Avrupa Birliği"</i>	357
KADİR KASALAK: <i>Paris Barış Konferansı'nda; "İstanbul ve Boğazlar Mandası" Tartışmaları</i>	377
M. SERHAN YÜCEL: <i>Eğitim Tarihi Açısından Maarif Vekâleti İhsaiyat Mecmuası</i>	391
MEHMET BALYEMEZ: <i>Kıbrıs Türktür Partisi</i>	411
MEHMET KARAYAMAN: <i>1935-1950 Yılları Arasında Kaleme Alınan CHP Parti Müfettiş Raporlarının Yerel Tarih Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi: Batı Anadolu Örneği</i>	427
MEHMET SEYFETTİN EROL: <i>11 Eylül Sonrası Türk-Amerikan İlişkilerinde Krizler: Nasıl Bir Gelecek?</i>	459
MİLYAUSHA GAYNANOVA: <i>The Role of Sadri Maksudi Arsal in the Education and Work of the Turkish Historical Congress</i>	475
MÜJDAT KARAGÜLMEZ: <i>Macar Elçilik Raporlarına Göre Atatürk Dönemi'nde Türkiye'nin Orta Doğu Politikası</i>	487
NEBAHAT ARSLAN: <i>CHP Teftiş Raporlarında Kars Vilayeti Halkeverinin ve Halkodalarının Durumu</i>	507
NEVZAT ARTUÇ: <i>Mustafa Kemal Paşa'nın Şehit Cemal Paşa Ailesine Sahip Çıkması Meselesi</i>	531

OSMAN AKANDERE: <i>Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçişte Millî Şef İnönü’nün Oynadığı Rol</i>	545
ÖMER METİN: <i>Romen Diplomatların Gözüyle Atatürk’ün Türkiye’si (1923-1933)</i>	561
RESUL BABAÖĞLU: <i>Demokrat Parti’nin Kuruluş Aşamasında Bir Muamma: Sol Cenah</i>	573
SABİT DUMAN: <i>Stalin’in Ölümünden Sonra Türk-Sovyet İlişkileri</i>	595
SELÇUK URAL - NESRİN HANGÜL: <i>Türk Basınında Sovyet İhtilali Sonrası Kırım’ın Durumu (1918’de Yaşanan Gelişmeler)</i>	607
SEZGİN TOPAL MIZRAK: <i>II. Abdülhamid Döneminde Türk-Macar İlişkileri</i>	629
SÜLEYMAN HATİPOĞLU: <i>Birinci Dünya Savaşı Sonunda Mustafa Kemal Paşa’nın Afrin’deki (Katma ve Racu) Faaliyetleri</i>	651
ŞAHİN YEDEK: <i>Millî Mücadele Dönemi Vilayeti Ergani Madeni (Vali ve Milletvekillerinin Çalışmaları)</i>	673
TEMUÇİN FAİK ERTAN: <i>Eugene Pittard’ın Ankara Günleri ve Konferansları (21 Mart-6 Nisan 1938)</i>	693
YÜCEL NAMAL: <i>Atatürk Döneminde Tarım ve Hayvancılıkta Macar Uzmanların Yeri</i>	711

BU CİLTTE BİLDİRİSİ OLANLARIN ALFABETİK LİSTESİ

SEKSİYON XIX TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİ

ADNAN MUHACİR	1
ALİ ÇAKIRBAŞ.....	21
ALİ ENGİN OBA.....	47
ALİ HÜSEYİNOĞLU	61
ALMAZ İSMAYİLOVA	81
AYSEL FEDAİ.....	91
BEHÇET KEMAL YEŞİLBURSA	107
CELALETTİN YAVUZ	131
CİHAT TANIŞ	159
DİLARA USLU.....	171
ENES DEMİR.....	181
EVREN KÜÇÜK	217
FİRDES TEMİZGÜNEY	253
FUNDA SELÇUK ŞİRİN.....	275
GALİNA MIŞKİNİENE	297
GÜLBEN MAT	313
HACER GÖL.....	335
HAYDAR EFE.....	357
KADİR KASALAK	377
M. SERHAN YÜCEL.....	391
MEHMET BALYEMEZ	411

MEHMET KARAYAMAN.....	427
MEHMET SEYFETTİN EROL.....	459
MİLYAUSHA GAYNANOVA.....	475
MÜJDAT KARAGÜLMEZ.....	487
NEBAHAT ARSLAN.....	507
NEVZAT ARTUÇ.....	531
OSMAN AKANDERE.....	545
ÖMER METİN.....	561
RESUL BABAOĞLU.....	573
SABİT DUMAN.....	595
SELÇUK URAL - NESRİN HANGÜL.....	607
SEZGİN TOPAL MIZRAK.....	629
SÜLEYMAN HATİPOĞLU.....	651
ŞAHİN YEDEK.....	673
TEMUÇİN FAİK ERTAN.....	693
YÜCEL NAMAL.....	711

SUNUŞ

“Türk ve Türkiye tarihini çağdaş, sosyal bilim anlayışıyla araştırmak ve yaymak; bu alandaki araştırmaları desteklemek ve toplumdaki tarih bilincini geliştirmek” misyonu çerçevesinde faaliyetlerini yürüten Türk Tarih Kurumu, milli bir tarihsel kimliğin oluşmasında geçmişte olduğu gibi günümüzde de önemli bir rol üstlenmiş bulunmaktadır.

Dünyayı hâkimiyeti altına alan küreselleşme süreci, köklü milli ve manevi değerleri olmayan veya bunları gereği gibi koruyamayan kültürleri yok ederek milletleri öz kültürlerinden uzaklaştırabilmektedir. Gerek dünyada gerekse bulunduğumuz coğrafyada yaşanan olaylara bakıldığında tarih ve millî kültür bilincine sahip, geçmişten ders çıkarmayı bilen milletlerin her türlü zorluğa karşı kendi varlıklarını korudukları görülecektir. Bu nedenle Türk Tarih Kurumunun insanlığa, tarihe ve geleceğe karşı görev ve sorumlulukları oldukça önemlidir. Bu bağlamda, Kurumumuzun görev ve sorumluluklarında biri de yeni bulguları ve bilimsel konuları tartışmak üzere toplantılar, kongreler düzenlemektir. Bu toplantı ve kongrelerin en önemlisi Türk Tarih Kongreleridir. Dünyada kendi alanında en saygın kongreler arasında yer alan Türk Tarih Kongrelerinin ilki Atatürk’ün direktifiyle 2-11 Temmuz 1932’de yeni Türk tarih tezinin ve tarih eğitiminde izlenecek yolun öğretmenlere anlatılması amacıyla toplanmış, daha sonra uluslararası nitelik kazanmıştır. Türk Tarih Kongreleri, Türk tarihi ile Türkiye tarihinin önemli olaylarının aydınlatılmasına büyük katkılar sağlamış, ülkeler ve insanlar arasındaki kültürel bağların kurulmasına ve geliştirilmesine de olumlu hizmetlerde bulunmuştur.

Türk ve Türkiye tarihi üzerindeki araştırmalara ve Tarih Kongrelerine gösterilen ilgi o zamandan beri giderek artmıştır. Cumhurbaşkanlarımızın himayetlerinde bugüne kadar sürdürülen Tarih Kongrelerinin XVIII’incisine yurtiçi ve yurtdışından yaklaşık 800 bilim insanı katılmıştır.

1-5 Ekim 2018 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen XVIII. Türk Tarih Kongresi; *Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti, Osmanlı Tarihi ve Medeniyeti, Türk Dünyası Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Kültür ve Medeniyetler Tarihi, Din ve Mezhepler Tarihi, Roma ve Bizans Tarihi ve Medeniyeti, Bilim ve Teknoloji Tarihi, Askerî Tarih, Ayaklanmalar, İsyanlar, Darbeler ve İhtilaller Tarihi, Türk-Ermeni İlişkileri, Tarihçilik, Tarihi Coğrafya, Tarih, Şehir ve Mimari, Göç ve İskân, Türk Dili ve Edebiyatı Tarihi, İktisat Tarihi, Hukuk ve Diplomasi, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Vakıflar Tarihi, Hatıralar, Biyografiler, Otobiyografiler* başlıkları altında icra edilmiştir. Bilim insanları ve araştırmacılar, zikredilen konu başlıkları çerçevesinde Türk tarihinin farklı dönem ve alanlarını ele almıştır. Kongrede sunulan tebliğlerin önemli bir kısmını içeren elinizdeki bu eser Türk tarihi hakkında kapsamlı metinler içermektedir.

Bildiri kitabı hazırlanırken kongre program kitapçığındaki konu başlıklarına göre kitabın içindekiler dizini hazırlanmış ve bildiriler on iki ciltte toplanmıştır. Kongre sırasında yoğun bir ilgi gören tebliğlerin bir yayın hâline getirilmesiyle daha geniş kitlelere ulaştırılması umulmaktadır.

Prof. Dr. Birol ÇETİN
Türk Tarih Kurumu Başkanı
Ankara, 2022